

3. Faszyzm włoski – notatka

1. Faszyzm – ruch polityczny i ideologia rozwijające się w Europie po I wojnie światowej. Faszyzm niósł ze sobą system rządów oparty na dyktaturze; wprowadzał system monopartyjny, ograniczenie swobód obywatelskich, całkowite podporządkowanie obywatela państwu.

Cechy charakterystyczne faszyzmu:

- nacjonalizm,
- system monopartyjny,
- kult wodza i wiara w jego nieomyślność,
- militarizm i dążenie do podbojów (ekspansjonizm),
- rozwój systemu policyjnego, kontrolującego życie obywateli,
- eliminacja przeciwników politycznych,
- antykomunizm,
- podporządkowanie wszystkich organów władzy państwowej odpowiednim ogniwom aparatu partyjnego,
- antyhumanitaryzm,
- indoktrynacja społeczeństwa.

2. Geneza faszyzmu włoskiego

I wojna światowa wywarła olbrzymi wpływ na wykształcenie się ideologii faszystowskiej.

- niezadowolenie Włoch z wyników wojny – Włosi spodziewali się większych nabytków terytorialnych; nie otrzymali Korsyki, Dalmacji, Rijeki oraz kolonii niemieckich;
- powojenny kryzys gospodarczy – olbrzymie koszty prowadzenia wojny przełożyły się na rosnące zadłużenie państwa i inflację. Zwolnienie ponad 3 mln żołnierzy do domu spowodowało bezrobocie. Sytuacja ludności się znacznie pogorszyła – powszechne ubożenie społeczeństwa;
- wzrost niezadowolenia społeczeństwa:
 - chłopów, którym władze obiecały przydziały ziemi, a po wojnie się z obietnicy wycofały. Przez Włochy przetoczyła się fala strajków chłopskich 1919 – 1920 r.,
 - robotników domagających się wyższych płac i poprawy warunków pracy; robotnicy zaczęli tworzyć tzw. czerwoną gwardię w niektórych fabrykach. Szerzyły się strajki.Skutkiem jest wzrost poparcia dla ugrupowań lewicowych – Włoskiej Partii Socjalistycznej i Włoskiej Partii Komunistycznej, która dążyła do wywołania rewolucji społecznej;
- średnie warstwy społeczeństwa obawiały się wybuchu rewolucji bolszewickiej
- kryzys wartości będących podstawą liberalnych państw XIX w.: indywidualizmu, liberalizmu, racjonalizmu, parlamentaryzmu, który gwarantował wolność osobistą i majątkową oraz strzegł praw obywatelskich. Kryzys był związany z niewiarą w ich skuteczność. Nastąpił upadek starych autorytetów.
- kompromitacja rządów parlamentarnych – młody parlamentaryzm włoski (50 lat) nie potrafił podołać trudnościom społecznym i gospodarczym. Sytuację pogarszała jeszcze szerząca się korupcja i nieskuteczność młodych rządów demokratycznych.

3. Powstanie faszyzmu we Włoszech.

- a) w 1919 r. powstał „**Związek Kombatantów**” (Fasci di Combattimento), na czele którego stanął **Benito Mussolini**. Wstępowali do niego byli żołnierze, młodzież i studenci, niezadowoleni z

istniejącej sytuacji politycznej i ekonomicznej. Była to organizacja paramilitarna, wzorowana na armii. Jej bojówki, „czarne koszule”, aktywnie zwalczały socjalistów i komunistów;

b) w 1921 r. Benito Mussolini przekształcił Związek Kombatantów w **Narodową Partię Faszystowską**, i z jej ramienia wszedł do parlamentu. Partia uzyskała 35 mandatów i wkrótce przekształciła się w partię masową.

- skład – drobni właściciele (rzemieślnicy, chłopi), przedstawiciel wolnych zawodów, studenci, urzędnicy. Większość to kombatanci.
- Program Benito Mussoliniego:
 - stworzenie silnego państwa, które utrzyma porządek i doprowadzi do rozwoju terytorialnego Włoch - chciano odbudować Wielkie Włochy z czasów imperium rzymskiego,
 - walka z komunizmem i lewicą, którą oskarżano o złą sytuację gospodarczą Włoch,
 - przejęcie przez państwo kontroli nad gospodarką dzięki utworzeniu rad korporacyjnych, skupiających zarówno pracodawców jak i pracowników danej gałęzi gospodarki,
 - krytyka parlamentaryzmu jako systemu rządów gdyż nie potrafił on rozwiązać licznych problemów, z którymi borykały się Włochy.

3. Przejęcie władzy przez Benito Mussoliniego

- a) 24.10.1922 r. na kongresie partii w Neapolu Mussolini zażądał od parlamentu zgody na nowe wybory i dobrowolne przekazanie faszystom władzy. W przeciwnym wypadku zagroził przejęciem władzy siłą i „marszem na Rzym”.
- b) 27.10.1922 r. bojówki faszystowskie zebrały się w Mediolanie (na północy Włoch) i rozpoczęły marsz na Rzym – demonstracja siły.
- c) 28.10.1922 r. – rząd włoski podał się do dymisji. Król Wiktor Emanuel III przekazał Mussoliniemu władzę – utworzył faszystowski rząd i został premierem.

4. Przekształcenie Włoch w państwo faszystowskie 1922 – 1926

- a) 1922 – delegalizacja partii komunistycznej.
- b) 1924 r. – wybory parlamentarne. Zmieniono ordynację wyborczą do parlamentu włoskiego co pozwoliło faszystom uzyskać 70% mandatów. Następnie rozpoczęto eliminować opozycję:
* zamordowano przywódcę socjalistów Giacoma Matteotiego, * napaście na działaczy opozycyjnych, * likwidacja opozycyjnych gazet i wprowadzenie cenzury * pozbawienie mandatów posłów, którzy sprzeciwiali się działaniom faszystów.
- c) 1925 r. – Benito Mussolini przyjął tytuł duce – wodza.
- d) 1926 r. uchwalono ustawodawstwo wyjątkowe : * zdelegalizowano wszystkie partie z wyjątkiem Narodowej Partii Faszystowskiej (wprowadzenie systemu monopartyjnego) * zniesiono odpowiedzialność premiera i rządu przed parlamentem, * rząd otrzymał prawo wydawania dekretów z mocą ustawy
- e) **Wielka Rada Faszystowska** przejęła obowiązki parlamentu..
- f) Inne zmiany: * zniesiono wolności obywatelskie – wolność słowa, prasy, stowarzyszeń, ograniczono nietykalność osobistą i majątkową, * rozwiązano wszystkie stowarzyszenia i związki zawodowe, a na ich miejsce powołano korporacje – zrzeszenia, które obejmowały poszczególne gałęzie gospodarki., skupiające zarówno pracowników jak i pracodawców, * zachowano własność prywatną przy znacznej ingerencji państwa w gospodarkę, * wprowadzono kult państwa – nawiązano do tradycji imperium rzymskiego, * rozbudowano policję i aparat bezpieczeństwa.